



Kyrkobladet

Frösön Norderön Sunne

Nr 3 - 2008



Frösökörer på resande fot

Efterlängtat församlingsresa

Gravstenen i vapenhuset, Frösö kyrka

Kanotläger i Sunne

Välkommen till livet

Dopet en tradition

Vi har haft dop av tre barn i familjen den här sommaren. Två av barnen döptes i Frösö kyrka och ett barn döptes i Våmbs kyrka i Västergötland. Två medeltida kyrkor har fått stå som fadder och beskyddare för dessa små barn. Det har varit fantastiskt att tillsammans med släkt och vänner få vara med om att hälsa tre små barn välkomna till livet.

Det är ett under att ett nytt liv blir till. Varje barn är ett under. Och detta under, har i alla tider berört oss människor. Därför har vi i den kristna kyrkan alltid velat manifesteras genom en mottagningsceremoni. Man samlar släkt, vänner, grannar - som vi gjorde - till ett högtidligt mottagande. Och i kyrkan så är det prästen som utför den högtidliga akten. Vid dopet lyfter prästen upp barnet och liksom presenterar det för de närvarande, nämner barnet vid namn och tackar Gud för livets gåva.

I den här välkomstriten betonas människovärdet. Människan är ett Guds barn. En del i den okränkbara skapelsen. Det är Jesus själv som ger uppdraget åt sina lärjungar när han säger: "Gå ut i hela världen och gör alla folk till mina lärjungar, döp dem i Faderns och Sonens och den helige Andes namn. Och lär dem att hålla alla de bud jag har gett er, och se jag är med er alla dagar till tidens slut."

Den här uppgiften har kyrkan förvaltat ända sedan Jesus uttalade de orden. Det kristna dopet är alltså något mer än en mottagningsceremoni för det nyfödda barnet. Det är att koppla ihop livet med Gud själv.

Jesus föddes, som vi minns, under speciella omständigheter, hemlös i Betlehem. De som hälsade honom välkommen till livet var några herdar utifrån markerna och de vise männen som kom med sina "doppresenter" och Josef eller Maria nämnde hans namn i enlighet med ängelns befallning: "Du skall heta Jesus." När lärjungarna sedan gick ut för att döpa människor som kom till tro, döptes också de barn som var nyfödda och på det sättet togs de emot med ett välkommen

till livets fest, och till den festen fogades då dopet i vatten och ande på Jesu uppdrag.

Ända sedan dess har alltså dopet många funktioner. Det är en tacksägelse till Gud, som gett oss livet, samtidigt är det en stark betoning av familjen; barnet presenteras högtidligt för de församlade som får förundra sig över det nya livet, hälsa barnet välkommet och kanske bära fram sina presenter.

I dopet nämner prästen barnets fullständiga namn, som då på ett symboliskt sätt skrivs in i livets bok i himmelen. Det är alltså något mycket mer än en jordisk namngivningsceremoni, som då man "döper" en båt. I dopet blir man också en del av den världsvida kristna kyrkan, och man blir också medlem i den egna lokala församlingen.

I den kristna traditionen föds människan tre gånger. Den fysiska födelsen, som vi i vår kultur firar som vår födelsedag och som ligger till grund för vårt personnummer. Den andliga födelsen sker i samband med dopet. Där förenas kropp, själ och ande till en enhet. Visst kan vi överleva som biologiska varelser här på jorden, men för det fulla livet krävs också ande. Det får vi del av i dopet. Den himmelska födelsen sker vid den fysiska döden då vi lämnar åter vår kropp till naturens kretslopp. Då bärs själen, vår identitet och vårt djupaste jag, av Anden, i enlighet med Jesu löften till det himmelska landet.

Det var alltså livsavgörande händelser som jag fick vara med om när mina barnbarn döptes i sommar.



Göran Modén
kyrkoherde

goran.moden@frosokyрка.se

Hornsbergskyrkans Promenadgrupp

I våras var vi ett litet tappert gäng som satte ner fötterna i backen och började gå. Ja, gått hade vi förstås gjort förut, men plötsligt insåg vi att det blir ju bra mycket roligare att gå tillsammans. Så varje tisdag har vi träffats, i ur och skor, och så promenerat en rejäl runda, ofta kring Frösöns vackra stränder.

Muskler, lungor och hjärta har fått arbeta och under tiden har vi njutit, pratat och skrattat. Varje promenad har utgått från Hornsbergskyrkan och dit har vi också återvänt för att styrka oss med en kopp kaffe och en rejäl smörgås innan vi skiljts åt. Framåt försommaren vågade vi oss på några längre utflykter till Andersön och Sikås.

I sommar har vi tagit uppehåll för hängmatta och vilstol men när nu hösten börjar närma sig är vi redo för nya utmaningar. Diakonen Ann Nordström och prästen Helen Persson är medvandrare och smörgåsfixare, promenadrunda bestäms av gruppen.

Naturligtvis finns plats för fler promenaddiggare. Gångbanan är rymlig och gemenskapen likaså. Så på med promenadskorna och möt upp...

Helen Persson, komminister

Konfirmander maj 2008



Foto: Claes Jörnskiöld

Konfirmation Sunne Kyrka 25 maj

Sittande fr. vänster: Veronica Medin, präst Maria Karlsson, Sara Wiklund.

Stående fr. vänster: Konfirmationsassistent Hans Asp, Andreas Olsson, Gunnar Orvegård, Jesper Ekeroot, kantor Margita Paulsson.



Konfirmation Frösö kyrka 18 maj

Bakre raden fr. vänster: Marcus Olsson, Ludvig Dahlin, Erica Isaksson, Maria Falkdalen, Clara Smith, Mathilda Löfvenberg, Patricia Lundberg, Mia Fastesson, Amanda Löfgren, Maja Lööf, Malin Bergqvist, Eric Lindberg.

Mellanraden fr. vänster: Gunilla Helander, volontär, Julia Lindahl, Marcus Johansson, Kristoffer Loo Nordin, Stina Häggmark, Anna Olsson Molin, Martin Johansson, Mattis Hiltula, Alma Svensson, Karin Edler, Lina Arnstål, Tove Christensen, Anneli Andersson.

Främre raden fr. vänster: Joachim Samuelson, Amelie Wiklund, Frida Annuswer, Shermine Noland, församlingspedagog, Lars-Åke Wikström, präst, Lucas Jonsson, Gustav Martinelle, Hanna Lekedal.

Nu restaureras klockstapeln på Norderön



Foto: Johan Andersson

1651 blåste den gamla klockstapeln omkull. Den renoverades, men redan 1693 var den i behov av ny renovering. 1751 – 1752 byggde Pehr Olofsson från Dillne i Oviken, med hjälp av Per Jönsson från Näs, den klockstapel som i år restaureras. Trots att den hållits i gott skick blev den med tiden tämligen skröplig. Den har, till skillnad från sin föregångare, dock aldrig blåst omkull. Har Njord blivit gammal med dålig pust?

Entreprenadhandlingar, beslut i fullmäktige, tillstånd från länsstyrelsen, beviljat bidrag från staten via stiftet, anbudsinfordran, upphandling och byggstart med Öhmans Bygg från Ljusdal den sista mars i år, så har gången varit.

Klockstapeln är av den karaktären att ägaren inte tillåts reparera hur som helst. Länsantikvarien godkänner arbetsätt och material och en byggnadsantikvarisk kontrollant från museet följer hela tiden arbetet. Arbetet och kontroll samordnas av en byggleddare, vilken även godkänner eventuella extrakrav från byggfirman. Produktion, kontroll och planering redovisas vid byggmöten.

Det är dyrt att restaurera byggnader som kräver antikvarisk kompetens. I samfällighetens budget finns 1,8 miljoner för arbetet. Bidraget från staten blir 50 % av kostnaderna dock högst 900 000 kronor. Om inget oförutsett inträffar under slutskedet av restaureringen kommer 1,8 miljoner att räcka till.

Färgsättning är något som länsantikvarien bestämmer om utifrån analyser av gamla färgrester. Det är bara att hoppas att de norderöborna som på färjan fick frågan om färg på stapeln blir nöjda. De hade ett oeftergivligt krav. Vitt måste finnas med på någon plats. Men så blir det inte. En passning från byggleddaren till norderöborna.

I restaureringsarbetet ingår inte återinvigning, men nog är insatsen av den digniteten att det skulle passa?

Ulf Andersson, ordförande i Fastighetsnämnden



"Kyrkkaffe" på Frösön

Ett nytt grepp att synliggöra vår verksamhet ute i samhället togs när Frösö församling under eftermiddagen den 16 maj fanns utanför Coop Konsum på Hornsberg och ICA Vallhalla i Valla där vi bjöd på kaffe/thé, festis, kakor och informationsmaterial. Ställde upp gjorde ett antal entusiastiska förtroendevalda som med liv och lust samtalade med församlingsbor och övriga.

Idén till aktiviteten väcktes hösten 2007 av dåvarande ledamoten i kyrkorådet (nuvarande ordförande) Monika Marsh och nu blev aktiviteten således verklighet.

Det blev några trevliga timmar på de båda platserna för de som tjänstgjorde och det blev många goda samtal med alla de som passerade oss under denna eftermiddag.

Dagen var aningen kall, vårvärmen hade tagit paus, och det ville till att vara varmt klädd för att klara uppdraget. Valla-gänget hade det dock varmt, man stod nämligen innanför entrén.

Det blev åtskilligt "kyrkkaffe" som skulle kokas dagen till ära och denna uppgift sköttes galant av kyrkorådsledamöterna Gunnar Eriksson och Lennart Ericson.

Kyrkorådet har i sitt sammanträde i maj utvärderat arrangemanget och uttryckt sitt gillande att vi fortsätter på den inslagna vägen. När och var får framtiden utvisa.

Text och foto: Rolf G. Swedbergh

Filmpremiär

Per Möller och Anders Gustavsson har nu klippt ihop dokumentationen av församlingens arbete. Filmen premiärvisas under trivselkvällen



**Torsdag den
6 november
kl. 18.00
Hornsbergskyrkan**

En dvd-version av filmen kommer att skickas med i nästa nummer av Kyrkbladet.

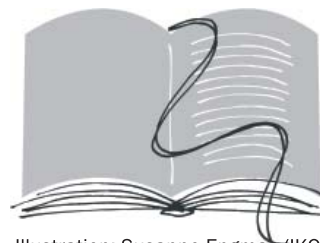


Illustration: Susanne Engman/ÅKON

Husförhöret

Ord och uttryck kan skapa gemenskap och förståelse men också stänga ute från gemenskap. Inom kyrkan är detta inget undantag och därför kommer det hållas "husförhör" i varje nummer av Kyrkbladet. Här kommer ämnen, ord och uttryck att förklaras på ett förhoppningsvis förståeligt sätt.

Gudstjänst

Söndagens huvudgudstjänst är en återkommande påminnelse om Jesu uppståndelse, som ägde rum på en söndag. Gudstjänsten vill därför vara ett möte med den uppståndne Herren. I den kan vi få uppleva att han har något att säga till oss och vi kan tala till honom. Därför är Guds ord och bönen viktiga delar i en gudstjänst.

Gudstjänsten har allt sedan fornkyrkan varit centrum i församlingens liv. I gudstjänsten finns utrymme för glädje och sorg, barn och vuxna, sång och tal, tystnad, stillhet och rörelse, engagemang med andra eller att vara själv med sina tankar. I gudstjänsten, möter vi Gud, oss själva och andra.

Det finns olika typer av gudstjänster. Om gudstjänsten har ordet "mässa" i titeln innebär det att nattvard ingår i gudstjänsten. I fornkyrkan firades nattvard som regel vid alla gudstjänster. På medeltiden växte det fram en mer intellektuell syn på gudstjänst och nattvard där barnen uteslöts från nattvarden till, att man på 1800-talet var tvungen att vara konfirmerad för att delta. Svenska kyrkan har på senare tid gått tillbaka till fornkyrkans ordning där alla döpta är välkomna till nattvarden och även börjat fira högmässa mer regelbundet.

Församlingen vill erbjuda en stor variation av gudstjänster för att möta olika behov. Det förekommer olika slags mässor förutom högmässa firas kvällsmässa, temamässa, ungdomsmässa och familjemässa liksom det förekommer olika slags gudstjänster som temagudstjänst, musikgudstjänst och familjegudstjänst. Förutom dessa finns speciella kyrkliga handlingar som begravningsgudstjänst, dopgudstjänst, vigselgudstjänst och konfirmationsgudstjänst.

En andakt är den enklaste form av gudstjänst som kristna uppmanas att, enskilt eller i grupp, fira dagligen. Det som vi förut har kallat högmässogudstjänst kommer i fortsättningen att kallas för gudstjänst.

Eftersom gudstjänsten i första hand är ett möte med Gud och varandra så är det nog bättre att uppleva en gudstjänst än att förklara den, och kom i håg, den som missar en mässa missar en massa.

Urban Nolander, församlingspedagog

Efterlängtdad församlingsresa

I ett härligt försommarväder, den 8 juni, var det så dags för Frösö församlingsskår och Frösö församlings årliga utflyktsresa.

I tidig morgonstund vid Hornsbergs kyrkan infann sig hela 32 kårmedlemmar/församlingsbor för ombordstigning på vår chartrade buss. Resmålet var denna gång Ytterhogdal och Kårböle i Hälsingland.

Efter att vi rullat iväg orienterade församlingsskårens ordförande Birgitta Öhr om dagens program. Första stoppet gjordes i Åsarne där vi fikade av kårens förberedda kaffe och mackor. Nästa stopp var så vid Ytterhogdal kyrka där vi bevistade högmässogudstjänsten som leddes av kyrkoherde emeritus Bengt Leek. Detta blev en fin stund som inramades av vacker sång och musik signerad Carola Johansson och Maria Bengtsson.

Efter den andliga spisen var det så dags för det lekamliga. Vid det närbelägna värdshuset Knoppergården intogs en lunchbuffé som här skall påpekas smakade alldeles utmärkt och alla såg märkbart nöjda ut.

Då var det åter dags att rulla vidare. Nästa stopp var i Kårböle där först ett besök gjordes i hemslöjdsbutiken där många fina alster fanns att beskåda. Butiken är inrymd i samma hus som värdshuset Pilgrimen. Sedan styrdes kossan till Pilgrimskyrkan (S:t Olofs offerkyrka i Kårböle). Här tog kantorn Per-Emil Persson emot oss och berättade på ett kunnigt sätt om stavkyrkan och



Här ses alla deltagare samlade utanför värdshuset Knoppergården.

historien om pilgrimer och pilgrimsleder. Kyrkan invigdes 1989 av bland annat ärkebiskop Bertil Werkström i närvaro av 1000 personer. I Kårböle har man hittat rester av en kyrkoruin som anses ha använts av pilgrimer i samband med de stora pilgrimsvandringar som ägde rum fram till 1531 då Gustav Vasa satte stopp för denna verksamhet. I senare tider har pilgrimsvandrandet åter blommat upp. Idag passerar här Kårböleleden.

Efter detta intressanta besök påbörjades hemresan. Ett sista stopp blev vid Överhogdal där vi både fikade och tittade på Överhogdalsbonaderna. En utställning kring de äldsta bildvävar som bevarats ovan jord i Europa som återfanns här år 1910. Detta blev för oss en intressant och spännande ut-

ställning. Originalbonaderna finns som bekant vid Läns museet i Östersund.

Det blev en varm och skön dag. Hetan i Kårböle kanske var den varmaste dittills på sommaren. Geografiskt var vi ute på en omfattande resa, tre landskap färdades vi i, nämligen Jämtland, Härjedalen och Hälsingland. Dessutom två län, förutom vårt eget blev det också Gävleborgs län.

Avslutningsvis ett stort tack till de som planerat och medverkat i resan, Birgitta Öhr, Gunnar Eriksson, vår herde Göran Modén m fl. Ett stort tack också till vår chaufför Jan Svensson som rattade den nästan nya bussen på ett förtjänstfullt sätt. Nu ser vi fram mot nya spännande utfärder kommande år.

Text och foto: Rolf G. Swedbergh

En resa med kyrkis

En del åker till Turkiet, andra till Thailand eller Egypten, men vad är väl det mot en resa till Bräcke.

En dag i slutet på maj tog vi tåget till Bräcke. Vi var sex vuxna och 22 kyrkisbarn, mellan fyra och sex år, från Hornsberg och Valla.

Veckorna innan avfärd var fulla av funderingar om hur den här resan skulle bli och natten mot den stora dagen var det många som hade svårt att somna. För en del är det en resa nog att gå över gångbron till västra stationen. Ett barn frågade redan då om vi kommit fram till Bräcke. Som tur var gick resan ganska fort och när vi väl kom fram var det redan dags för lunch på Jämtkrogen, där det serverades makaroner med köttbullar och egen läsk.

Vad är det då som hägrade mest i denna metropol? Jo, den fantastiska lekparken med torn och broar, gångar och rutschkanor - ett paradiset för fantasin där det går att leka och leka och leka ända tills tåget går tillbaka hem.

Hemresan var betydligt lugnare. Nu hade vi varit där, i Bräcke.

Kyrkisfröknarna



Gravstenen i vapenhuset, Frösö kyrka

Gravstenen (Skånkestenen)

Överbibliotekarien Anders Leonard Bygdén i Uppsala har betecknat Skånkestenen såsom Jämtlands intressantaste stenmonument näst efter runstenen. Gravstenen finns i dag vid trappuppgången till läktaren i Frösö kyrka.

Stenhuggare från Trondheim

Stenen kan vara förfärdigad av någon vid Trondheims domkyrka anställd stenhuggare, ty där finns ett fragment av en samtida gravsten av snarlik typ till såväl form som bokstäver. Detta fragment finns beskrivet av dr Ingvald Undset, "Indskrifter fra middelalderen i Trondhjems domkirke". Christiania 1888. sid 38, pl.IX, fig 1.

Fragment av en liggsten med minuskler hittades i jorden, några alnar utifrån västra korset vid Kongsgården, Trondheim. Fragmentet av stenen är samtida med Skånkestenen på Frösön och snarlik i såväl form som bokstäver.

Önd Pederssons gravsten i Frösö kyrka

Gravstenens kantinskrift i minuskelstil på latin lyder: "Här vilar Önd Pedersson, som var fogde över Jämtland och som avled år 1397 på salig Bricci dag" (mer info om Bricci se nästa sida).

Önd Pederssons heraldiska vapen var ett sporrklätt mansben (en skånk), som syns på gravstenens sköld.

Var är Önd Pedersson begravd?

Var Önd Pedersson är begravd, vet ingen. Det kan vara Hackås kyrka, Västerhus kapell eller Frösö kyrka. Ingen vet heller hur stenen har kommit till Frösö kyrka. Stenen förvarades länge i vapenhuset i Frösö kyrka. Efter branden 1898 förvarades stenen i klockstapeln, senare var den deponerad hos Heimbygda i Östersund, för att efter en tid ha återbördats till vapenhuset i Frösö kyrka, sedan kyrkan var återuppbyggd.

Önd Pederssons familj

Önd Pedersson var gift och hade två barn, Sten Öndsson (eller Sten i Västerhus) född ca 1390, död före 1450, och Jungfru Kristina Öndsdotter i Sanne, känd 1450.

Sten Öndsson var fogde i Jämtland. Hans sätesgård var Sanne, Hackås. Troligt är att Sten Öndsson senare övertog Västerhus efter sin far Önd Pedersson. Sten Öndsson hade ett annat heraldiskt vapen än sin far, i en sköld en snedbjälke åtföljd av tre stjärnor, kanske från sin mors sida i syfte att skilja sig från en annan ättregnen.

Jämtlands självständighet

På Önd Pederssons tid var Jämtland i korthet, självständigt, men tillhörde Norge sedan 1178. Jämtarna hade sin egen lag i bokform (Jamskre loghbok). Det var först 1364 som den norska lagen infördes i Jämtland (Magnus Lagaböters lag), men det lär ha funnits vissa undantag då det gällde jämtarna. Det är ett anmärkningsvärt faktum att landskapet Jämtland



samtidigt som det hörde till Norge bibehöll det sin egen lag. Jämtar deltog – i motsats till härjedalingarna – heller aldrig i norska kungakröningar. Inte heller sände de representanter till Frostatinget, (de tröndiska fylkenas huvudting) som hölls på Logtun på halvön Frosten (nuvarande Frosta kommun). Jämtland hade en särställning. Jämtarna hade eget sigill, och Önd nominellt var ungefär som våra dagars landshövding. Möjligen kan Önd en tid haft hand om Jämtlands första sigill, som användes från 1274.

Önds sätesgård antas vara Västerhus. Önd kan ha varit fogde under åren närmast före sin död, tiden 1393 – 1397.



Denna artikel ingår i vår artikelserie om kända och okända personer som vilar vid Frösö kyrka.

En helt vanlig dag på jobbet

Var dag är en sällsam gåva, en skimrande möjlighet. Texten är målad på en liten vit tallrik och sitter i köksfönstret som vetter mot öster, där solen går upp. Givaren är en av mina största vardagshjältar. Som liten var han med om en svår trafikolycka, som har fått kännbara konsekvenser. Det har inte hindrat honom från att vara en glädjespridare.

Vad färgar våra liv och vår dag?

Vägen till pastorexpeditionen ger mig en fantastiskt vacker vy över det jämtländska landskapet. Det är "onödigt vackert" för att citera en av våra biskopar. Johan Olof Wallin uttrycker sig mer poetiskt, "Ack när så mycket skönt i varje åder av skapelsen och livet sig förråder hur skön då måste icke själva källan vara, den evigt klara".

Väl framme på kontoret är det dags att lyssna av telefon-svararen och besvara mailen. Jag hinner också ringa ett par samtal innan jag hör en vänlig men bestämd röst ropa "fika". Vi är många idag och roligt har vi. Vi dryftar allt mellan himmel och jord. "Lös världssvälten över en kopp kaffe" säger reklamen och självklart är kaffet rättvisemärkt.

När vi väljer rättvisemärkt bidrar vi till förbättrade arbets- och levnadsvillkor för odlare och anställda i utvecklingsländer. "Gör det lilla du kan, gör det villigt och glatt", skaldar Lina Sandell.

På väg till Hornsbergskyrkan för samtal funderar jag över alla vägarbeten, vägbulor, hastighetsbegränsningar och blomlådor som står mer eller mindre mitt i vägen och

hejdar alla bilisters framfart. Om vi inte själva klarar att bromsa in i våra liv så brukar omständigheterna tvinga oss? I *Långsamhetens lov* skriver Owe Wikström om vådan av att åka moped genom Louvren. Har vi missat något?

Lunchen intar jag i mysig 50-talsmiljö på Hornsgatan och efter en skön promenad ner till hamnen har jag "laddat batterierna" igen.

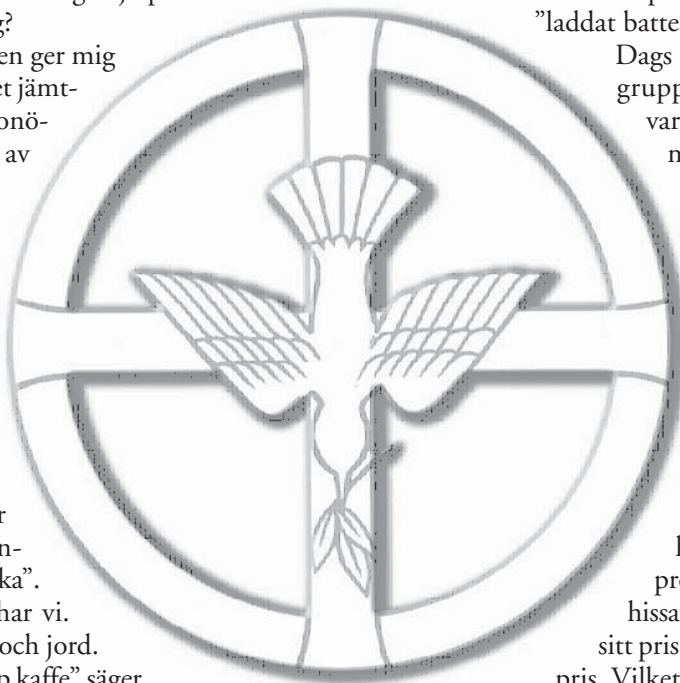
Dags att sätta på kaffe till samtalsgruppen som kommer snart. Hur var det nu igen? Javisst, en av damerna skulle ha kaffebröd med sig. Idag skall vi bli planera för en utflykt tillsammans. Vi har tittat ganska mycket bakåt under våren och nu är det dags att se framåt, mot nya upplevelser och nya möten.

Ett missat telefonsamtal på mobilen får mig att ringa upp. Samtalet gör mig smärtsamt påmind om att kärleken har sitt pris. Intryck från hamnpromenaden dyker upp - att våga hissa segel och ge sig ut på djupet har sitt pris, att ligga kvar i hamnen har sitt pris. Vilket väljer vi?

På hemväg besöker jag en av församlingens jubilarer och får bli en del av ett innehållsrikt fotoalbum från den stora dagen. Det är ett stort förtroende och ansvar att få göra hembesök och ett viktigt uppdrag som kyrkan har.

En dag med många möten och goda samtal – en dag med både glädje och sorg. Att få leva nära livet är en sällsam gåva och en skimrande möjlighet!

Ann Nordström, diakon



...die bti Briccii = dag salig Bricci

Bricci står ej att finna i Vatikanens helgonförteckning. Beati betyder salig, vilket kan betyda att Bricci är beatificerad, dvs saligförklarad, men inte kanoniserad, dvs helgonförklarad. Här följer i korthet en liten redogörelse över Bricci.

Bricci föddes omkr. 370 och dog 444 i Tours, Frankrike. Födelseorten är okänd, han blev tidigt föräldralös. Han blev omhändertagen av biskop Martin av Tours, Frankrike. Biskop Martin satte Bricci i kloster för uppfostran.

Bricci kom senare i livet att efterträda Martin som fjärde biskop av Tours. Bricci deltog i ett missionärsuppdrag i Skottland. Han återvände till Tours 410. Martin och Bricci blev hedrade i helgonkalendern med följande dagar: Martin 10 och 11 nov., Bricci 13 nov. Närheten av dessa data kom sig av att Martin och Bricci voro i död som i liv och arbete troget sammanlänkade.

Milton Nilsson

Källor

Jämtlands och Härjedalens historia I. Skankeätten, Roger de Robelin.

Gravmonument från Sveriges medeltid I, S. Gardell.

Härnösands herdaminne I, L. Bygdén.

Almanacka för 500 år, K-G. Segland.

Cartago-Codering van dateringen, Nederländerna.

Den helige Martin av Tours, översättning till svenska från www.katolsk.no, Gunilla Gren.

Inskrifter fra Middelalderen i Trondhjems Domkirke, dr Ingvald Undset.

Jämtlands sigill, Bo Oscarsson.

Om kristendomens införande, kyrkans ålder, Öndo Pederssons gravsten, *Jämten 1923*, Eric Festin.

THULE Norrländsk kulturtidskrift nr 3-4 1983, Jämtarnas gamla lag, C-G. Ekerwald.

Frösökörer på resande fot



I början av maj begav sig ungdomskören Frösö Vokal till Berlin på körresa. Kören, som är en blandad kör i åldern 15-30 år, har 46 medlemmar och är knuten till Frösö församling.

Under ett helt år har kören samlat in pengar genom sång, luciatåg, konserter av många olika slag och genom generösa bidrag från Sensus, Frösö församling och egna pengar. Resan gick med buss genom Sverige och båt mellan Helsingborg och Rostock, buss sista biten för att anlända till ett soligt och varmt Berlin. Programmet för resan var, förutom att umgås, besök på koncentrationslägret Sachen Hausen och konserter, bl a i den berömda Kaiser-Wilhelm- Gedächtniskirche som ligger mitt i Berlin, med sitt blå glas (som skänktes av fransmännen efter andra världskriget) och den enorma Kristusgestalt i guld, som pryder altarsidan. Det var en fantastisk känsla för oss alla att få sjunga i denna vackra kyrka, och ungdomarna skärpte sig till det yttersta. Det var en härlig känsla!

Många svenskar bosatta i Berlin var på konserten och kom fram efteråt och uttryckte sin glädje över att få höra svensk klassisk körmusik, speciellt Wilhelm Peterson-Berger. Det kändes roligt och viktigt att sprida svensk och jämtländsk musik utomlands.

Lena Moén, kör- och reseledare

I slutet av maj reste Frösö ungdomskör till Estland och Valga kontrakt, för att åter knyta kontakter med estländska ungdomar. Frösö ungdomskör är en diskantkör med 32 medlemmar i ålder 12-15 år, och är knuten till Frösö församling.

Resan gick med buss och båt, och med oss hade vi sex föräldrar till hjälp. Valga kontrakt är Östersunds kontrakts "vänort", och Frösö ungdomskör har varit på besök där tidigare och ungdomar från Valga kontrakt har även besökt oss på Frösön. Vi bodde i Lullemä, strax utanför Valga och första kvällen hade byns medlemmar samlats i kyrkan för att lyssna på vår konsert och sedan umgås. Vi fikade, utbytte erfarenheter, spelade basket och fotboll. Kvällen blev sen innan alla hade kommit till ro. Nästa morgon besökte vi en skola, där vi hade konsert för eleverna och de lärde oss flera estländska folkdanser. Resan fortsatte till ett barnhem och ålderdomshem, där vi sjöng och delade ut de kläder och datorer vi hade med oss från Sverige. Det mottogs tacksamt! Ungdomarna fick jättebra kontakt med varandra, och det bestämdes att skriva och maila till varandra tills de åter ses, då dessa ungdomar besöker Frösön till hösten.

Vi tackar de som bidrog till denna resa : Frösö församling, Frösö Lions, Kyrkosångsförbundet i Härnösands stift , Härnösands stift, Landstinget Jämtland och Sensus: De intryck och upplevelser som ungdomarna i Frösö ungdomskör fått med sig är guld värda.

Lena Moén, kör- och reseledare



Att uttrycka livet

"En bild säger mer än tusen ord" ... och detsamma gäller sång, färg och poesi. Så i höst vill vi fylla Hornsbergs kyrkan med sång och rörelse, färg och form, dikt och tanke, film och reflektion som hjälper oss förstå våra liv som människor. Visst, det låter pretentiöst men det är snarare genom lekfullhet och lust vi får hjälpas åt att locka fram våra inre skatter av erfarenheter, känslor och tro. Det krävs inga förkunskaper, annat än nyfikenhet på livet och oss själva.

Ingen föranmälan behövs utan varje träff är öppen. Har du frågor ring till pastorexped: 16 11 50.

Sjung för livet

Måndagar med början 29/9, kl 13.30-15.00

Ledare: Helen Persson, Ann Nordström.

Dikt, ord och tanke

Tisdag den 23/9 och 7/10, kl 13.30-15.00

Ledare: Birgitta Maria Persson, Ann Nordström.

Färg, form och tanke

Tisdag den 30/9 och 14/10, kl 13.30-15.00

Ledare: Eva Grelsson, Ann Nordström.

Livsåskådning på vita duken

Torsdagar, 18/9, 2/10, 13/11 och 11/12, kl 18-21

Ledare: Lars-Åke Wikström (tel: 16 11 68).



Kanotläger i Sunne

Då har det årliga kanotlägret genomförts i Sunne prästgårds-vik. Som vanligt hade vi fint väder under hela lägret. Åsken och regnskurarna snurrade runt oss under tre dagar men vi klarade oss från att bli blöta.

Det var elva glada ungdomar som anmält sig och till min hjälp hade jag Agneta och Gunilla. Vi började med att prata regler och se till så att alla hade någonstans att sova. Efter allt det praktiska så hann alla med ett och annat dopp i Storsjön. Många tog sig en paddeltur i viken och efter ett tag hade alla hittat en passande paddelpartner. Det gäller ju att få kanoten att gå rakt.

Under de här tre dagarna fanns det också möjlighet att hålla på med hantverk. Vi gjorde luffarslöjd och färgtryck på t-shirts.

Att sova över på läger är speciellt. Det kan vara kallt, mycket mygg, för varmt, läskigt och framför allt pratigt. Det här gänget hade mycket att diskutera om på nätterna, Det fina med att sova i tält är att man kan prata ”genom väggarna”. Efter första natten beslöt alla att flytta in i stallet istället. De trodde nog att de skulle slippa lägerledarnas ständiga tjat om

att vara tysta. Planen lyckades delvis, men barnen blev de stora förlorarna när det gällde sömn.

Vi gjorde en längre tur med kanoterna, då styrde vi fören mot Andersöns ångbåtsbrygga. Efter ca en timmes paddlande fick vi sträcka på benen. Lunch lagade vi på Trangiakök och sedan var det sol och bad som gällde.

Lägret avslutades med att föräldrar och syskon kom på besök. Vi hade gjort en utställning av luffarslöjd och våra fina t-shirts. Visningen av allt vi gjort skedde i stallet, som blev en väldigt fin utställningslokal. Vi bjöd på korv och bröd, kaffe och saft nere vid vindskyddet. Efter fiket var det dags att ta adjö av en väldigt trött skara ungdomar som paddlat, badat och pratat mycket under tre väldigt bra dagar.

Jag hoppas ni fick en bra första vecka på sommarlovet!

Hans Asp, ungdomsledare

Ungdomsverksamhet Sunne

Höstens ungdomsverksamhet startar vecka 39. Några veckor efter skolstart kommer information angående dagar och tider att skickas ut till klasserna 3-5 i Orrvikens skola.

Har du frågor ring Hans Asp på tel. 063-16 11 57.

Öppet kyrkis i Sunne

Fr o m vecka 37 träffas vi i Sunnes sockenstuga:
Måndagar, kl 9.30-12.00
Torsdagar (ojämn vecka), kl 9.30-12.00.

Välkomna!



Någonting för dig?

Verksamheter i Frösö församling

BARNVERKSAMHET

Liten & Stor, kyrkans öppna förskola start v 37.

Hornsberg, Fritzhemsg. 4: Tis. kl. 12.30-15, Tors. kl. 9-11

Valla, Sikv. 88: Fred. kl. 9-11

Kyrkis (3-5 år) start v 37

Miniminiörer (6 år) start v 38. Mån. & tis. kl. 13-15. Sikv. 88

Gunilla & Barbro 437 37

Miniorerna (6-8 år) start v. 38. Ons. kl. 13:30-15:30, Frizhemsg. 4.

Els-Mari & Agneta 12 65 97



KÖRER

Tuttifruttkören (6-8 år) start 16 sep. Tis. kl. 15-15.45 på Sikv. 88.

Ceciliakören (9-11 år) start 16 sep. Tis. kl. 16-17 på Sikv. 88

Frösö ungdomskör (12-15 år) start 16 sep. Tis. kl. 17- 18 på Sikv. 88

Frösö Vokal (15-30 år) start 17 sep. Ons. kl. 16.30 -18, Hornsbergskyrkan.

Föräldrakören, The mama's, start 16 sep. Var 3:e tis. kl. 19-20.30.

Lena Moén, tel. 070-291 43 68

Frösö kyrkokör start 9 sep. Tis. kl. 19, Hornsbergskyrkan.

Mirella Sarp, tel. 16 11 58

Frösö Gospel start 25 aug. Mån. kl. 18.30-21, Hornsbergskyrkan.

Cecilia Olsson, tel. 070 - 538 04 16.



UNGDOMSVERKSAMHET

MINIÖRER (7-9 år) start 26 sep. Fred. kl. 13-14.30 på Sikv. 88.

Juniorer (10-12 år) start 26 sep. Fred. kl. 14.30-16.30, Sikv. 88.

Seniorer (13-16 år) start 27 sep. Lörd. kl. 18-22, Sikv. 88.

Tjejgrupper (9-16 år), Sikv 88. Se vidare utskick.

Svenska kyrkans unga (16-20 år), Sikv. 88. Se vidare utskick.

Rastisgrupper (12-16 år), Östman. Se vidare affisch.

Shermine & Urban Nolander 446 56.



KONFIRMATIONSLÄSNING

Valla månadsgrupp, start 19 sep.

Hornsbergs höstgrupp, start 24 sep.

Hornsbergs vårgrupp, start 14 jan.

Pastorsexp. Tel: 16 11 50. Information på www.frosokyрка.se.



SAMTAL, STUDIE- & GEMENSKAPSGRUPPER

Sorgegrupp, Ann Nordström, tel. 16 11 61.

Fredagsträff, Bo Karlsson, tel. 13 81 30.

Filmsamtalsgrupp, Tors. Lars-Åke Wikström, tel. 16 11 68. Se vidare annons.

Samtalscirkel, varannan Mån. Hornsbergskyrkan.

Läsecirkel, varannan Mån. Valla servicehus. Birgitta Lindahl, tel. 12 14 74.

Sjung för livet, start 29 sep. Mån. kl. 13.30-15, Hornsbergskyrkan.

Ann Nordström & Helen Persson, tel. 16 11 50.

Dikt, ord och tanke, 23 sep & 7 okt. Tis. kl. 13.30-15, Hornsbergskyrkan.

Birgitta Maria Persson & Ann Nordström, tel. 16 11 50.

Färg, form och tanke, 30 sep & 7 okt. Tis. kl. 13.30-15. Hornsbergskyrkan.

Eva Grelsson, Ann Nordström, tel. 16 11 50.

Promenadgrupp, Tis. Ann Nordström & Helen Persson tel. 16 11 50.



FÖRSAMLINGSVERKSAMHET

Trivselkvällar, 1 gång/mån. Tors. kl. 18. Hornsbergskyrkan.

Kyrkluncher, 1 gång/mån. Ons. kl. 12. Hornsbergskyrkan.

Pastorsexp. 16 11 50. Se vidare annonser.

GUDSTJÄNSTER

Huvudgudstjänst, som regel i Frösö kyrka, söndagar.

Mässa. Hornsbergskyrkan onsdagar. Pastorsexp. 16 11 50. Se vidare annonser.

INSATS FÖR ANDRA

Frivilliggruppen, Bo Karlsson 13 81 30

Ung konfirmandledare, Shermine Nolander 446 56



Frösö församling

Augusti

SÖNDAG 31/8

15 e. tref.

11 Frösö kyrka. Högmässogudstjänst, Helen Persson.

September

SÖNDAG 7/9

16 e. tref.

11 Frösö kyrka. Gudstjänst, Svante Tängmark.

ONSDAG 10/9

11 Rådmanngatan. Andakt
19 Hornsbergskyrkan. Mässa, Svante Tängmark.

SÖNDAG 14/9

17 e. tref.

11 Frösö kyrka. Högmässa, Helen Persson.
14 Valla servicehus. Andakt, Helen Persson.

ONSDAG 17/9

08 Hornsbergskyrkan. Morgonmässa och kyrkfrukost, Helen Persson.

SÖNDAG 21/9

18 e. tref.

11 Frösö kyrka. Gudstjänst, Göran Modén.
14 Bonden. Andakt, Göran Modén.

ONSDAG 24/9

19 Hornsbergskyrkan. Mässa, Göran Modén.

SÖNDAG 28/9

19 e. tref.

11 Frösö kyrka. Högmässa, Lars-Åke Wikström.

Oktober

ONSDAG 1/10

12 Hornsbergskyrkan. Kyrklunch.
19 Hornsbergskyrkan. Mässa, Lars-Åke Wikström.

SÖNDAG 5/10

Den helige Mikael's dag

11 Frösö kyrka. Högmässa, Helen Persson. Frösö kyrkokör
14 Brevbäraren. Andakt, Helen Persson.

ONSDAG 8/10

11 Rådmanngatan. Andakt
19 Hornsbergskyrkan. Taizémässa, Helen Persson.

TORSDAG 9/10

18 Hornsbergskyrkan. Trivselkväll.

SÖNDAG 12/10

Tacksägelsedagen

11 Frösö kyrka. Familjegudstjänst och skördeauktion, Lars-Åke Wikström.
14 Valla servicehus. Andakt, Lars-Åke Wikström.

ONSDAG 15/10

08 Hornsbergskyrkan. Morgonmässa och kyrkfrukost, Lars-Åke Wikström.
11 Hornsbergskyrkan. Teckenspråkgudstjänst, Johan Selin.

SÖNDAG 19/10

22 e. tref.

11 Frösö kyrka. Gospelmässa, Göran Modén, Frösö Gospel.
Lions kyrksöndag.

ONSDAG 22/10

19 Hornsbergskyrkan. Mässa, Göran Modén.

SÖNDAG 26/10

23 e. tref.

11 Frösö kyrka. Högmässa, Göran Modén. Avskedsgudstjänst för biskop Tony Guldbrandzén. Östersunds och Bräcke-Ragunda kontrakt.

ONSDAG 29/10

19 Hornsbergskyrkan. Mässa, Göran Modén.

November

LÖRDAG 1/11

Alla helgons dag

10-17 Öppet hus på Kyrkogårdsförvaltningen.

11-16 Frösö kyrka. Stilla orgelmusik.

18 Frösö kyrka. Minnesgudstjänst, Svante Tängmark, Frösö kyrkokör.

SÖNDAG 2/11

Sönd. e. alla helgons dag

18 Frösö kyrka. Musikgudstjänst

ONSDAG 5/11

19 Hornsbergskyrkan. Taizémässa, Lars-Åke Wikström.

TORSDAG 6/11

18 Hornsbergskyrkan. Trivselkväll – Filmpremiär.

SÖNDAG 9/11

25 e. tref.

11 Frösö kyrka. Högmässa, Helen Persson.

14 Valla servicehus. Andakt, Helen Persson.

18 Hornsbergskyrkan. Psalmafton

ONSDAG 12/11

11 Rådmanngatan. Andakt.
12 Hornsbergskyrkan. Kyrklunch.
19 Hornsbergskyrkan. Mässa, Helen Persson.

SÖNDAG 16/11

Sönd. f. domssöndagen

11 Frösö kyrka. Familjegudstjänst, Lars-Åke Wikström, församlingens barnkör.

14 Bonden. Andakt, Bo Karlsson.

18 Hornsbergskyrkan. Ungdomsmässa med musik, Lars-Åke Wikström, Frösö ungdomskör, konfirmander m.fl.

ONSDAG 19/11

08 Hornsbergskyrkan. Morgonmässa och kyrkfrukost, Maria Nilsson.

SÖNDAG 23/11

Domssöndagen

11 Frösö kyrka. Gudstjänst, Göran Modén.

18 Hornsbergskyrkan. Bachkantat

ONSDAG 26/11

19 Hornsbergskyrkan. Mässa, Göran Modén.

TORSDAG 27/11

10 Hornsbergskyrkan. Vardagsgudstjänst och sopplunch, Svante Tängmark, Lars-Åke Wikström.

13 Slandrom. Lill-Jul, Helen Persson.

SÖNDAG 30/11

1 i advent

11 Frösö kyrka. Gudstjänst, Svante Tängmark, Frösö kyrkokör.

11 Hornsbergskyrkan. Gudstjänst, Helen Persson, Frösökören.

15 Frösö kyrka. Teckenspråkgudstjänst, Johan Selin.

Döpta

1 april - 30 juni 2008

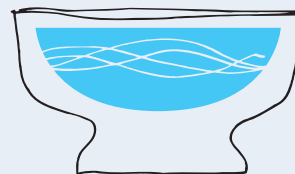


Illustration: Susanne Engman/IKON

Frösö:

Alma Murén
Moa Nilsson
Malte Borg
Emil Thand
Junie Pålsson
Lilly Svensson
Love Berg
Oskar Landén
Loa Nordström
Lova Andersson
Vilda Ylander
Arve Edman
Ella-Stina Kräik
Malte Lohman
Nellie Stone
Philip Bovin
Elias Flod
Linné Nordquist
Manne Bernhardsson

Sunne:

Mattis Welander
Wilmer Sundberg
Kevin Bohman

Frösö kyrkokör söker nya sångare i alla stämmor.



Vi är en blandad kör som sjunger, för det mesta, sakrala repertoar, men även folkmusik och kända körpärlor.

Under hösten ska vi bl a sjunga i en musikgudstjänst med verk av J. S. Bach, och till våren planeras en körresa till Skottland.

Det krävs körvana och notläsningsförmåga för att vara med i kören.

Hör av dig om en provsjungning till vår körledare, Mirella Sarp, tel. 161158 eller, mirella.sarp@frosokyрка.se.

Kyrkbladet

REDAKTÖR: Carina Norrman, mail: carina.norrman@telia.com, ANSVARIG UTGIVARE: Göran Modén, ADRESS: Frösö församling Sikvägen 88, 832 53 Frösön, TELEFON: 063-16 11 50, FAX: 063-16 11 66, TRYCK: Berndtssons Tryckeri AB, BILDBEARBETNING: Bild & Retuschverket.

Sunne och Norderön

Allt har sin tid ...

Ja allt har sin tid, och visst är det så. Tänk vad tiden går fort när man har roligt. För roligt det har jag haft under mitt år i Frösö pastorat med huvudplacering i Sunne och Norderöns församlingar. Jag har trivts som "fisken i vattnet", och vill här passa på att tacka alla mina arbetskamrater som hjälpt mig, stöttat mig och skrattat med mig under året som gått. Jag vill också passa på att tacka alla fantastiska församlingsbor som jag har fått möjlighet att lära känna på olika sätt. Tack för värmen, tack för generositeten, tack för nyfikenheten och goda samtal om livet i stort och smått.

Det sägs att när Gud stänger en dörr så öppnas ett fönster någon annanstans, och mitt fönster har öppnats i Näskotts församling, där jag kommer att börja arbeta efter min tid i Sunne och Norderöns församlingar. Vem vet, kanske vi ses där. Det skulle vara roligt och ni är alla varmt välkomna dit!

"Allt har sin tid, det finns en tid för allt som sker under himlen: en tid för födelse, en tid för död, en tid att plantera, en tid att rycka upp". De berömda orden kommer från Predikaren i Gamla testamentet. Och visst ligger det något i det som sägs, att allt har sin tid. Det som är viktigt att komma ihåg, oavsett vilken tid man än befinner sig i är att Gud finns där, nära och uppmuntrande. En som har tagit fasta på Gud som uppmuntrande är vår biskop Tony Guldbrandzén, som har som sitt valspråk, Gud verkar, uppmuntra varandra. Och visst är det härligt att tänka sig att Gud uppmuntrar oss, vill oss väl, vill att vi ska få liv i överflöd och dela med oss av det till varandra. Jag tänker mig att med dom förutsättningarna kan vi inte annat än göra likadant, nämligen visa på Gud genom att uppmuntra varandra. Uppmuntra varandra när vi träffas för att fira gudstjänst, uppmuntra varandra när vi ses på stan eller i kön i matvarubutiken, uppmuntra varandra i bön och tanke.

Med de orden vill jag hälsa Maria Nilsson välkommen tillbaka till arbetet efter sin barnledighet, och uppmuntra henne i sin uppgift att vara er församlingspräst.

Jag önskar er alla en rikligt välsignad höst.



Tack för mig!

Maria Karlsson
Vik. Komminister
i Sunne och Norderön
maria.karlsson@sunnekyrka.se

Detta händer i Sunne

Augusti

SÖNDAG 31/8

15 e. tref.

18 Musikgudstjänst.
Peter Mellgren-baryton,
Margita Paulsson-sopran,
Ingrid Grahn-sopran,
Elisabet Lundqvist-piano.

September

SÖNDAG 14/9

17 e.tref.

11 Gudstjänst.
Konfirmandupptakt.

TISDAG 16/9

12 Trivsellunch i Sunne
sockenstuga.

ONSDAG 24/9

12 Trivsellunch i Hara
föreningshus.

SÖNDAG 28/9

19 e. tref.

18 Musik i Sunne kyrka.
Karl-Ove Mannberg- violin,
Lisa Bergman- flygel.

Oktober

SÖNDAG 12/10

Tacksägelsedagen

11 Gudstjänst.

TISDAG 14/10

12 Trivsellunch i Sunne
isockenstuga.

ONSDAG 22/10

12 Trivsellunch i Hara
föreningshus.

SÖNDAG 26/10

23 e. tref.

11 Gemensam gudstjänst i
Frösö kyrka. Biskop Tony
Guldbrandzén är på avskeds-
besök.

Detta händer på Norderön

Augusti

SÖNDAG 31/8

15 e. tref.

11 Gudstjänst i hembygds-
gården. Hembygdsdag med
fikaförsäljning.

September

TORSDAG 18/9

12 Trivsellunch i sockenstugan.

SÖNDAG 28/9

19 e. tref.

11 Gudstjänst.

Oktober

SÖNDAG 12/10

Tacksägelsedagen

18 Gudstjänst.

TORSDAG 16/10

12 Trivsellunch i sockenstugan.

November

LÖRDAG 1/11

Alla helgons dag

17 Minnesgudstjänst.

TISDAG 11/11

12 Trivsellunch i Sunne
sockenstuga.

SÖNDAG 16/11

Söndagen f. domsöndagen

18 Musik i Sunne kyrka.
Mellan himmel och jord-
Four leaf clover. Lasse
Hörmfeldt- alt och sopransax,
Kent Nilsson-piano, Viktoria
Sätter- sång, Kjell Jonsson-
textläsning.

ONSDAG 19/11

12 Trivsellunch i Hara,
föreningshus.

SÖNDAG 30/11

1 i advent

11 Gudstjänst.

December

SÖNDAG 7/12

2 i advent

12 Gudstjänst på bygdegården
i Orrviken.

18 Julkonsert med Frösö Gospel.

TISDAG 9/12

12 Trivsellunch i Sunne
sockenstuga.

ONSDAG 10/12

12 Trivsellunch i Hara
föreningshus.

SÖNDAG 14/12

3 i advent

17 Luciagudstjänst.

SÖNDAG 26/10

23 e. tref.

11 Gemensam gudstjänst i Frösö
kyrka. Biskop Tony Guld-
brandzén är på avskedsbesök.

November

SÖNDAG 2/11

Söndagen e. alla helg. d.

17 Minnesgudstjänst.

TORSDAG 13/11

12 Trivsellunch i sockenstugan.

SÖNDAG 16/11

Söndagen f. domssöndagen

11 Gudstjänst.

December

LÖRDAG 13/12

Luciadagen

17 Luciagudstjänst.